

## Επισκόπηση

• Η κυβέρνηση προσπαθεί να πετύχει δημοσιονομικά πλεονάσματα μέσω της υπερφορολόγησης των συνεπών φορολογουμένων και των επιχειρήσεων που έχουν μείνει ακόμα όρθιες. Το αποτέλεσμα, βεβαίως, θα είναι καταστροφικό καθώς το διαθέσιμο εισόδημα και τα κίνητρα για εργασία και επιχειρηματικότητα θα καταρρεύσουν, οδηγώντας την οικονομία εκ νέου σε ύφεση και υποσκάπτοντας την επίτευξη των στόχων του μνημονίου. Ενώ οι δαπάνες του δημοσίου παραμένουν στο απυρόβλητο, η κυβέρνηση επιβαρύνει για πολλοστή φορά με υψηλότερους φόρους τους συνεπείς φορολογουμένους και τις επιχειρήσεις που διανέμουν ακόμα μέρισμα. Έτσι, όμως, διαλύεται ο παραγωγικός και ο κοινωνικός ιστός, η οικονομία γίνεται δυσλειτουργική και δεν αποκλείεται να καταλήξει ...όπως το συμπαθητικό τετράποδο του Χότζα! Σε αυτό θα συμβάλλει καθοριστικά η αύξηση του ΦΠΑ και η αύξηση της φορολογίας των μερισμάτων από 10% σε 15% στους μετόχους επιχειρήσεων που κάνουν κέρδη, δημιουργούν δουλειές, εξακολουθούν και πληρώνουν φόρους και κάνουν επενδύσεις, έχοντας ήδη συνεισφέρει πολλαπλώς στην προσπάθεια προσαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό και για όσο διάστημα διαρκεί η αβεβαιότητα, ως προς τις προοπτικές ανάκαμψης της οικονομίας, οι καταθέσεις δεν πρόκειται να επανέλθουν στο τραπεζικό σύστημα και οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων δεν πρόκειται να αρθούν. Με τις καταθέσεις να υπολείπονται κατά €100 δισ. περίπου των χορηγήσεων, η μείωση του χρηματοδοτικού κενού των τραπεζών, που σήμερα καλύπτεται από το Ευρωσύστημα, θα επιφέρει τη συρρίκνωση των ισολογισμών των τραπεζών μέσω της τακτοποίησης των προβληματικών δανείων που ανέρχονται σε 40% - 50% περίπου του συνόλου των χορηγήσεων. Η επαναφορά στην κανονικότητα προϋποθέτει την όσο το δυνατόν ταχύτερη ρύθμιση των προβληματικών δανείων, με ενίσχυση του πτωχευτικού δικαίου και του πλαισίου πλειστηριασμών και μεταβίβασης των απαιτήσεων των τραπεζών σε εταιρείες εξειδικευμένες σε ρευστοποιήσεις, αναδιαρθρώσεις και αναχρηματοδοτήσεις υπερχρεωμένων επιχειρήσεων. Η σταθερότητα της οικονομίας στο μεταβατικό αυτό στάδιο απαιτεί προσεκτικές κινήσεις ώστε να μετριαστούν τυχόν προβλήματα κερδοφορίας των τραπεζών και ασυνέχειας στη ρευστότητα της οικονομίας και την επιχειρηματική δραστηριότητα.

• Η βιομηχανική παραγωγή εμφανίζει στασιμότητα καθώς ο αποπληθωρισμός έχει εδραιωθεί και η οικοδομή αποδυναμώνεται εκ νέου. Από την άλλη, η δυναμική της αγοράς εργασίας στον ιδιωτικό τομέα οφείλεται στη δημιουργία θέσεων εργασίας στην εστίαση, τα καταλύματα και την εκπαίδευση. Καθώς έχουν αρχίσει να αποδίδουν οι αυξήσεις φόρων και εισφορών που ψηφίστηκαν το 2015, τα έσοδα του κράτους αυξάνουν, αλλά και οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του κράτους προς τους πολίτες, αυξάνουν. Παράλληλα σταθερά υψηλός σχηματισμός νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών των φορολογουμένων προς το κράτος δημιουργεί ερωτηματικά για την αποδοτικότητα των επικείμενων νέων αυξήσεων στους φόρους.

• Στοιχεία για το μέγεθος των επιχειρήσεων και το μερίδιό τους στην απασχόληση καταδεικνύουν τη σημασία ενός ισορροπημένου μίγματος μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων. Η αύξηση του μεριδίου των μεγάλων επιχειρήσεων στην απασχόληση συνοδεύεται όχι μόνο από μια αύξηση της παραγωγικότητας, των μισθών και μιας σειράς δεικτών όπως ενδεικτικά οι δαπάνες των επιχειρήσεων για έρευνα και ανάπτυξη και η συνεργασία επιχειρήσεων με πανεπιστήμια. Κυρίως, οδηγεί στη συνολική αύξηση της απασχόλησης, με ό,τι επακόλουθες συνέπειες έχει αυτό για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Στο ερώτημα πώς μπορεί να αυξηθεί το μέσο μέγεθος επιχειρήσεων σε μια χώρα, και ειδικότερα στην Ελλάδα όπου το μέγεθος είναι τόσο μικρό, η εκλογίκευση της φορολόγησης επιχειρηματικών κερδών, η φορολογία εισοδημάτων φυσικών προσώπων που δεν αποτελεί αντικίνητρο στην εργασία, η εδραίωση συνθηκών ανταγωνισμού στις αγορές και κρατικές ρυθμίσεις που δεν είναι παρελκυστικές, αποτελούν ένα καλό σημείο εκκίνησης για οποιαδήποτε κυβέρνηση.

## Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης  
Chief Economist  
E: [mmassourakis@sev.org.gr](mailto:mmassourakis@sev.org.gr)  
T: +302115006104

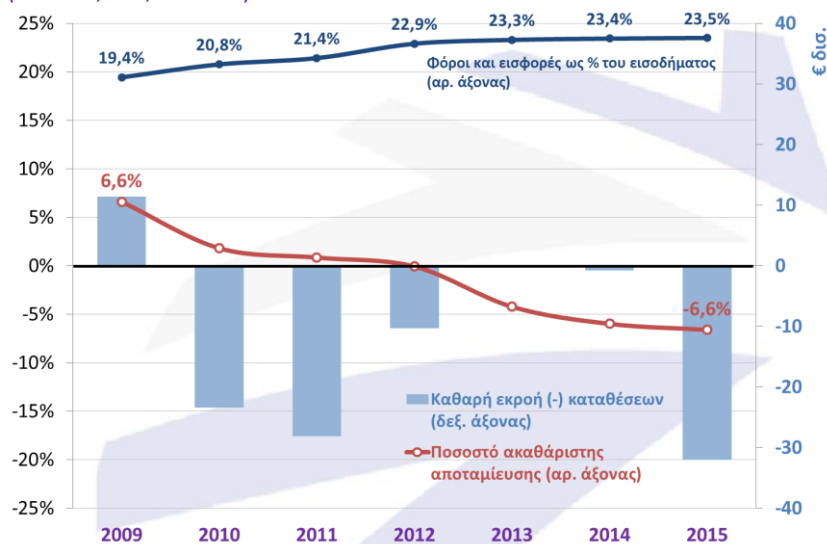
Μιχάλης Μητσόπουλος  
Senior Advisor  
E: [mmitsopoulos@sev.org.gr](mailto:mmitsopoulos@sev.org.gr)  
T: +302115006157

Θανάσης Πρίντσιπας  
Associate Advisor  
E: [printsipas@sev.org.gr](mailto:printsipas@sev.org.gr)  
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

## Ο κατήφορος των νοικοκυριών!

### Φόροι, εισφορές, αποταμίευση και καταθέσεις νοικοκυριών (ΕΛΣΤΑΤ, ΤΤΕ, ΥΠ. ΟΙΚ.)

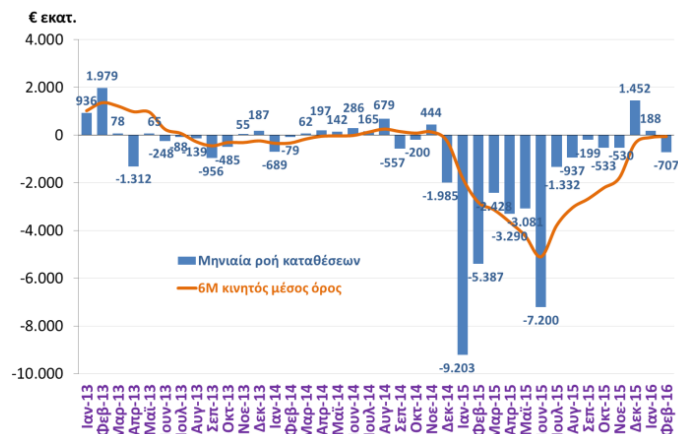


## Οι καταθέσεις που έφυγαν δύσκολα θα επιστρέψουν στο τραπεζικό σύστημα

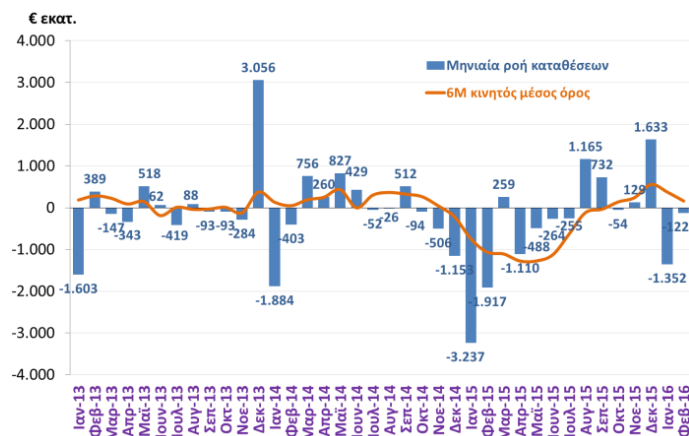
Χωρίς να υπάρχει ορατή διέξοδος από την κρίση και την ύφεση, η πραγματική οικονομία αδυνατεί να σταθεί στα πόδια της αλλά και το τραπεζικό σύστημα πελαγοδρομεί, αφού δεν μπορεί να προσφέρει ρευστότητα στην παραγωγική οικονομία, δεδομένου ότι συντηρείται με πόρους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Είτε μας αρέσει είτε όχι, οι καταθέσεις που έφυγαν τους τελευταίους 15 μήνες (Διάγραμμα 1 και 2) δεν πρόκειται να επιστρέψουν στις Ελληνικές τράπεζες. Δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στις πολιτικές που ακολουθούνται, παρόλο που η κυβέρνηση λογιστικά και μόνο φαίνεται να συμμορφώνεται με την Μνημονιακή διαδικασία, όσον αφορά στην δημοσιονομική προσαρμογή. Υπάρχει διάχυτη η αίσθηση ότι τυχόν αδιέξοδα στη χρηματοδότηση του κράτους επιφέρουν διαρκώς όλο και υψηλότερη φορολόγηση. Ταυτόχρονα, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιο αξιόπιστο αναπτυξιακό σχέδιο, που να περιλαμβάνει μείωση των φορολογικών συντελεστών με στόχο της φοροδιαφυγής, μείωση του μεγέθους του κράτους στα όρια των δυνατοτήτων της ιδιωτικής οικονομίας, θέσπιση φορολογικών κινήτρων για την ενίσχυση των επενδύσεων, μαζί με την κινητοποίηση πόρων μέσω διαρθρωτικών ταμείων, ΣΔΙΤ, επίστευσης και επέκτασης του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, του νέου ανεξάρτητου Ταμείου Αποκρατικοποιήσεων και φυσικά μέσω της ταχείας εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη δημιουργία ενός φιλικού προς την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις θεσμικού πλαισίου, κ.ο.κ. Το μίγμα πολιτικής που ακολουθείται οδηγεί σε όλο και μεγαλύτερα χρηματοδοτικά αδιέξοδα, και συνεπώς, στηρίζει την άποψη ότι δεν πρόκειται να υπάρξει επιστροφή καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα. Και βεβαίως, εάν συνεχισθεί η αναπτυξιακή στασιμότητα, η δημιουργία νέας αποταμίευσης θα παραμείνει υποτονική. Για να ενισχυθεί η καταθετική βάση των τραπεζών, θα πρέπει να ανέλθει σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα από τα σημερινά. Υπενθυμίζεται ότι η αποταμίευση των νοικοκυριών στη χώρα μας σήμερα είναι αρνητική κατά 6,6%, ως ποσοστό του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, δηλαδή τα νοικοκυριά καταναλώνουν πολύ περισσότερο απ' ό,τι τους επιτρέπει το εισόδημά τους, σε μία προσπάθεια να διατηρήσουν κάποιο ελάχιστο επιθυμητό όριο κατανάλωσης ενός χαμένου εισοδήματος, ρευστοποιώντας περιουσιακά στοιχεία, καταθέσεις κ.λ.π. (Διάγραμμα πρώτης σελίδας). Αν δεν αυξηθούν οι καταθέσεις, δεν πρόκειται να αρθούν οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να συνεχίζεται ο μη ορθολογικός καταμερισμός πόρων και βεβαίως, οι δυσκολίες στην εφοδιαστική αλυσίδα και γενικότερα στην οικονομική δραστηριότητα, και κυρίως στην προσέλευση επενδύσεων από το εξωτερικό (Διάγραμμα 3 και 4). Οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων δεν φαίνεται να έχουν επηρεάσει σημαντικά τη λειτουργία των πιο οργανωμένων ελληνικών επιχειρήσεων ή αυτών που έχουν πρόσβαση σε έσοδα από εξαγωγές, καθώς δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στην αγορά. Η κατάσταση για τις μικρότερες επιχειρήσεις ίσως να είναι χειρότερη απ' αυτή των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, αλλά φαίνεται να έχει αναπτυχθεί ένα εκτεταμένο σύστημα συναλλαγών μεταξύ ελληνικών επιχειρήσεων, με τη χρησιμοποίηση τραπεζικών λογαριασμών στο εξωτερικό (κυρίως Κύπρο, Βουλγαρία, κ.λ.π.). Λόγω της εκτεταμένης αβεβαιότητας που επικρατούσε στο πρώτο εξάμηνο του 2015, οι περισσότερες επιχειρήσεις είχαν μάλλον προεξοφλήσει την επιβολή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και είχαν προετοιμασθεί καταλλήλως και ίσως αυτό να εξηγήσει τη σχετικά περιορισμένη επίπτωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, όταν επεβλήθησαν.

Το γεγονός ότι δεν έχει επηρεασθεί σημαντικά η λειτουργία της οικονομίας από τα capital controls ενδεχομένως οδηγεί την κυβέρνηση σε κάποιου είδους καλοπροαίρετη απλούστευση όσων ζητημάτων αφορούν στην άρση των περιορισμών. Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων επιτρέπει την άσκηση περιέργων πολιτικών χωρίς το τραπεζικό σύστημα να χάνει καταθέσεις. Και αυτό βολεύει τους πάντες καθώς καθιστά πιο προβλέψιμη την

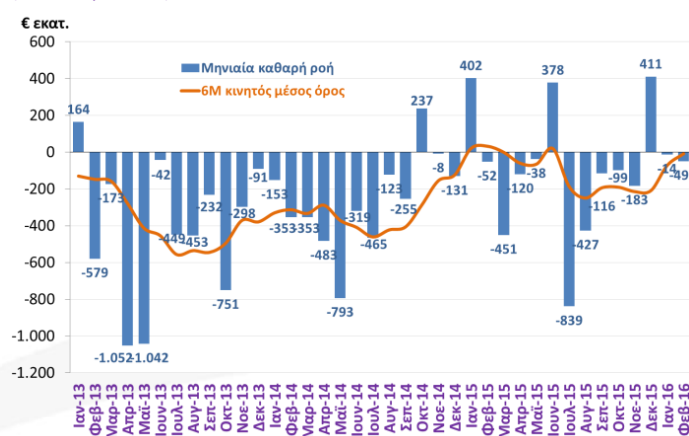
**Διάγραμμα 1: Ροή καταθέσεων – νοικοκυριά**  
(ΤτΕ, Φεβ. 2016)



**Διάγραμμα 2: Ροή καταθέσεων - μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις**  
(ΤτΕ, Φεβ. 2016)



**Διάγραμμα 3: Καθαρή ροή χρηματοδότησης - μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις**  
(ΤτΕ, Φεβ. 2016)



κατάσταση στο τραπεζικό σύστημα. Το έργο δηλαδή της Τράπεζας της Ελλάδος, της ΕΚΤ και του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Εποπτικού Μηχανισμού (SSM), καθίσταται ευκολότερο εάν δεν ασχολούνται με τις επιπτώσεις της αβεβαιότητας στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Αλλά και οι τράπεζες είναι κατά κάποιον τρόπο ικανοποιημένες καθώς έχει σταματήσει η αιμορραγία στην ρευστότητά τους και συνεπώς, δεν αυξάνει ο υψηλότοκος δανεισμός των τραπεζών από το Ευρωσύστημα μέσω του συστήματος επείγουσας παροχής ρευστότητας (ELA) της Τραπεζής της Ελλάδος.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν μπορεί πάντως, να συνεχίσει να στηρίζεται επ' άπειρον στη χρηματοδότηση της ΕΚΤ για την κάλυψη του κενού μεταξύ καταθέσεων και χορηγήσεων (Διάγραμμα 5), που έχει πλέον σταθεροποιηθεί σε €100 δισ. περίπου (αφού έχουν σταματήσει οι εκκρές καταθέσεων). Ποσοστό 40% τουλάχιστον των χορηγήσεων είναι δάνεια σε καθυστέρηση που αδυνατούν να ανακάμψουν (Διάγραμμα 6). Αυτό οφείλεται στη στασιμότητα της αναπτυξιακής διαδικασίας, που δεν προβλέπεται να ξεπεραστεί γρήγορα εάν δεν ανατραπεί άρδην το μίγμα πολιτικής (υπερφορολόγηση και ήπιες διαρθρωτικές αλλαγές, κατώτερες των περιστάσεων πολλές φορές) με το οποίο επιχειρείται η προσαρμογή. Δεν θα πρέπει να λησμονούμε τέλος, ότι και στο μέλλον η οικονομία θα υφίσταται τις υφιστάμενες επιπτώσεις προγραμμάτων σταθερότητας που θα είναι αναγκαία λόγω του υψηλού επιπέδου του χρέους, τουλάχιστον έως ότου διασφαλισθεί η βιωσιμότητά του. Τα capital controls θα είναι πάντα μαζί μας, τουλάχιστον για όσο καιρό δεν αποκαθίσταται η εμπιστοσύνη στις προοπτικές της οικονομίας. Το σίγουρο είναι ότι με capital controls στις επιχειρήσεις, ανάπτυξη της οικονομίας δεν μπορεί να υπάρξει.

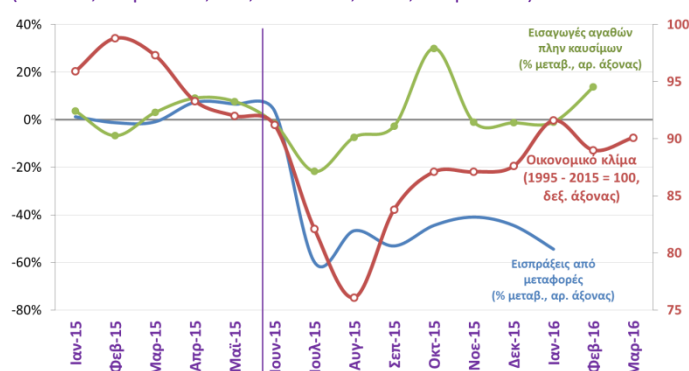
Η κάλυψη του κενού θα πρέπει συνεπώς, να αναζητηθεί σε ταχύτερη τακτοποίηση των δανείων σε καθυστέρηση ώστε να συρρικνωθεί το ενεργητικό των τραπεζών με ρυθμό ανάλογο του ρυθμού επιστροφής των καταθέσεων στο σύστημα και της δημιουργίας νέων καταθέσεων και νέων χορηγήσεων. Η τακτοποίηση των δανείων σε καθυστέρηση είναι μία πολύπλοκη διαδικασία που επηρεάζεται από το καθεστώς που διέπει την αγορά διαχείρισης επισφαλειών, καθώς και από την αποτελεσματικότητα του πτωχευτικού δικαίου της χώρας. Και στα δύο μέτωπα έχει γίνει και εξακολουθεί να καταγράφεται, πρόοδος. Οι τράπεζες προχωρούν σε κοινοπραξίες με εξειδικευμένες εταιρείες του εξωτερικού για την ταχύτερη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων, που παραμένουν όμως στα βιβλία των τραπεζών σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση των «κόκκινων δανείων». Στην περίπτωση των προβληματικών επιχειρηματικών δανείων, το πλαίσιο επιτρέπει την πώληση δανείων σε τρίτους, οι οποίοι εξειδικεύονται σε ρευστοποιήσεις, αναδιαρθρώσεις και αναχρηματοδοτήσεις υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.

Θα μπορούσε ενδεχομένως, να αυξηθεί και η πρόσβαση των τραπεζών στις αγορές όταν θα αποκατασταθεί το αξιόχρεον της χώρας, αν και τα ποσά που θα μπορούσαν να δανεισθούν οι ελληνικές τράπεζες είναι σχετικά περιορισμένα. Σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία συρρίκνωσης των ισολογισμών των τραπεζών όταν αρχίσουν να αποσύρονται τα δάνεια σε καθυστέρηση, θα πρέπει να γίνει με διατεταγμένο τρόπο χωρίς να επηρεασθεί υπερβολικά η κερδοφορία των τραπεζών, καθώς έτσι δημιουργούνται ανάγκες για νέα κεφάλαια ή η σταθερότητα της οικονομίας, που απαιτεί να μην αποσυρθεί βίαια η τραπεζική χρηματοδότηση σε υπερχρεωμένες επιχειρήσεις κατά τρόπο που να δημιουργεί ασυνέχειες στην οικονομική δραστηριότητα.

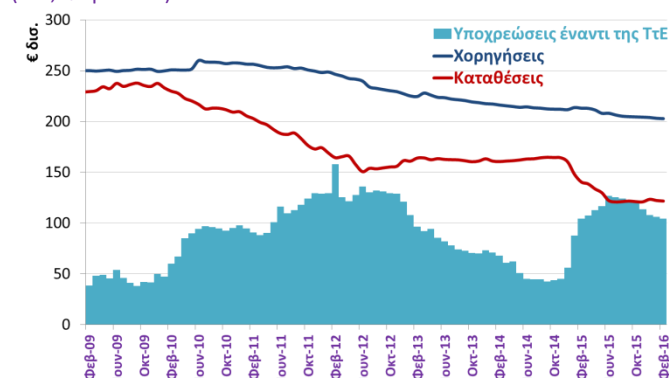
### Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

**Βιομηχανική παραγωγή:** Ανακόπτεται η ανοδική πορεία του γενικού δείκτη βιομηχανικής παραγωγής τον Φεβρουάριο του 2016 (-3%), κυρίως λόγω της μείωσης της παραγωγής στον κλάδο των πετρελαιοειδών, καθώς ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στη μεταποίηση χωρίς τα πετρελαιοειδή κατέγραψε οριακή αύξηση (+0,7%). Συνολικά το διάστημα Ιαν-Φεβ 2016 ο γενικός δείκτης παρουσίασε άνοδο +0,6%, ενώ ο δείκτης

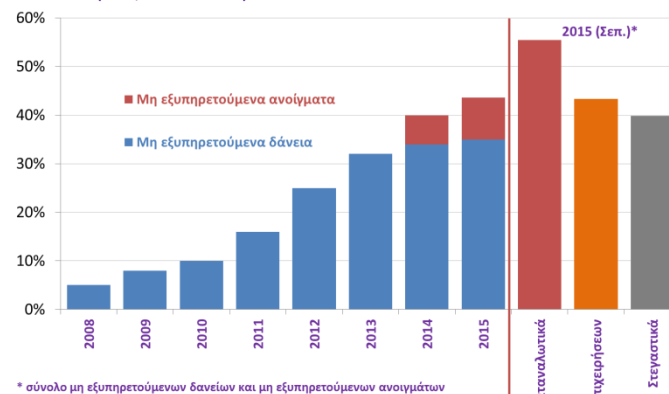
**Διάγραμμα 4: Εισαγωγές αγαθών πλην καυσίμων, εισπράξεις από μεταφορές και οικονομικό κλίμα**  
(ΕΛΣΤΑΤ, Φεβ. 2016, ΤτΕ, Ιαν. 2016, ΙΟΒΕ, Μαρ. 2016)



**Διάγραμμα 5: Διαφορά τραπεζικών καταθέσεων - χορηγήσεων**  
(ΤτΕ, Φεβ. 2016)

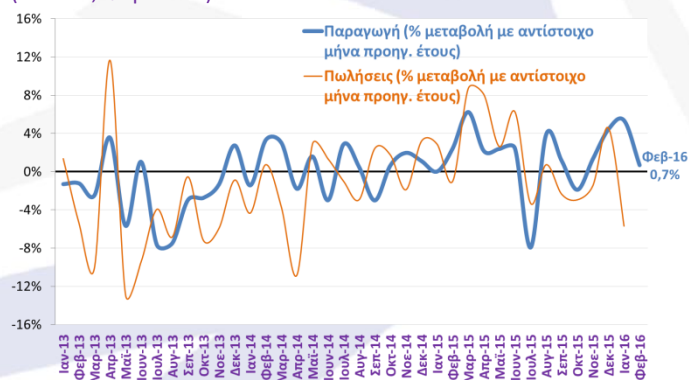


**Διάγραμμα 6: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ως % του συνόλου των δανείων**(ΤτΕ, Σεπ. 2015)



\* σύνολο μη εξυπηρετούμενων δανείων και μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων

**Διάγραμμα 7: Μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή - Παραγωγή & Πωλήσεις**  
(ΕΛΣΤΑΤ, Φεβ. 2016)





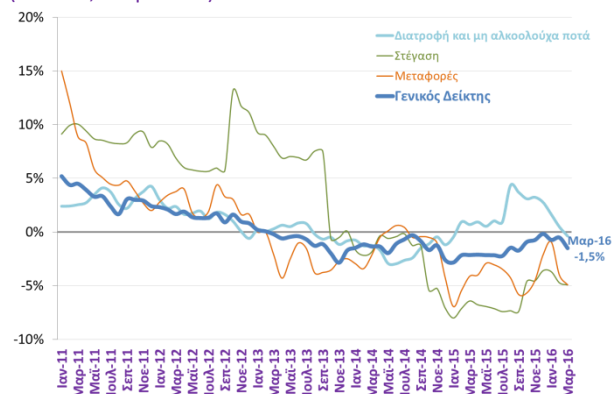
στη μεταποίηση χωρίς τα πετρελαιοειδή εμφανίζεται ενισχυμένος κατά +2,8%. Σημειώνεται ότι η παραγωγή στη μεταποίηση (χωρίς τα πετρελαιοειδή) κινείται ανοδικά από τον Φεβρουάριο του 2015, με μόνες εξαιρέσεις τον Ιούλιο (-6,5%) και τον Οκτώβριο (-1,4%) (Διάγραμμα 7). Στους υπόλοιπους τομείς,

**Τιμές:** Μείωση -1,5% σημείωσε ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Μάρτιο του 2016 κλείνοντας τρία έτη συνεχούς αποπληθωρισμού (Διάγραμμα 8). Αν και ο ρυθμός μείωσης των τιμών περιορίστηκε κατά το Β' δίμηνο του 2015, αυτό οφείλεται κυρίως στην αύξηση των φόρων, ιδίως του ΦΠΑ. Η υποχώρηση των τιμών κατά το πρώτο 3μηνο του 2016, οφείλεται κυρίως στην πτώση των τιμών στη στέγαση (-4,5%), ιδίως στα ενοίκια, τις υπηρεσίες κοινοχρήστων και το πετρέλαιο θέρμανσης καθώς επίσης και στη μείωση των τιμών στα είδη ένδυσης και υπόδησης (-3,1%) και στις μεταφορές (-3,3%). Παράλληλα, η αύξηση του πυρήνα του πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ χωρίς διατροφή, ποτά, καπνό και ενέργεια) τον Φεβρουάριο του 2016 (+0,5%) για πρώτη φορά μετά από 44 μήνες, ανακόπηκε τον Μάρτιο, λόγω της μεγάλης πτώσης των τιμών αγαθών (-2,7%), με τις τιμές των υπηρεσιών να παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες.

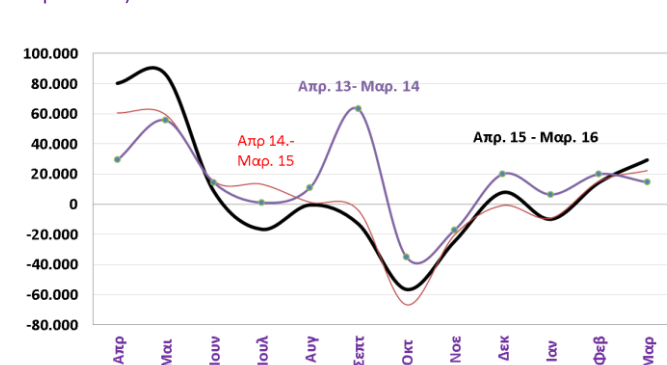
**Μισθωτή εργασία ιδιωτικού τομέα:** κατά το μήνα Μάρτιο 2016 καταγράφεται σημαντική αύξηση της μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, με θετικό ισοζύγιο 29.351 θέσεις εργασίας, αυξημένο κατά 7.038 εργαζόμενους σε σχέση με τον Μάρτιο 2015. Αυτό είναι μια επίδοση που αποτελεί την καλύτερη του μήνα Μαρτίου από το 2001 (Διάγραμμα 9) και είναι συμβατή με την εποχική αύξηση των προσλήψεων σε τουρισμό και εστίαση τον Μάρτιο. Παραμένει όμως ότι ήταν ιδιαίτερα ισχυρή η αύξηση της απασχόλησης στον κλάδο εστίασης (43.914, εκ του συνόλου των 149.028 προσλήψεων του μήνα, αντί 27.942 προσλήψεων στην εστίαση τον Μάρτιο 2015) εξασφαλίζοντας τη δημιουργία 21.033 θέσεων για σερβιτόρους και μπάρμαν και 9.173 μάγειρους. Καθώς όμως αυτός ο μεγάλος αριθμός νέων θέσεων εργασίας συνοδεύτηκε και από αύξηση των αποχωρήσεων, ο κλάδος συνεισφέρει μόνο τμηματικά στη δημιουργία των 7.038 επιπλέον, σε σχέση με τον Μάρτιο 2015, θέσεων εργασίας. Τη διαφορά κάλυψαν η, πάλι συγκριτικά με το 2015, μεγάλη αύξηση της απασχόλησης στην εκπαίδευση (3.757 νέες θέσεις και 400 περισσότερες καθαρές θέσεις σε σχέση με το 2015) και η σημαντικά αυξημένη δημιουργία καθαρών θέσεων εργασίας για ανειδίκευτους εργάτες και καθαριστές. Σημειώνεται ότι η μερική και εκ περιτροπής απασχόληση παραμένει αυξημένη για την εποχή σε σχέση με τα προ capital controls εποχή χωρίς όμως να εμφανίζονται πλέον οι υπερβολές του καλοκαιριού του 2015. Τέλος, ιδιαίτερα εντυπωσιακή ήταν η αύξηση των προσλήψεων στις 31/3/2016, με περίπου το 10% των προσλήψεων του μήνα να πραγματοποιείται αυτή τη μέρα.

**Εκτέλεση προϋπολογισμού και ληξιπρόθεσμες οφειλές:** Τον Φεβρουάριο το ταμειακό πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης βελτιώθηκε σε €3 δις, από €1 δις τον Φεβρουάριο 2015. Η εξέλιξη αυτή υποστηρίζεται μεταξύ άλλων από την αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ και λοιπών άμεσων και έμμεσων φόρων όπως είναι οι φόροι περιουσίας (συνολική βελτίωση €820 εκατ.) και τα αυξημένα έσοδα €1 δις της κεντρικής κυβέρνησης από έσοδα μεταβιβάσεων εκ φορέων εκτός γενικής κυβέρνησης (αυξημένο μέρος ΤτΕ και αυξημένα έσοδα από ΕΕ) που υπερκάλυψαν την άνοδο των δαπανών, η οποία καταγράφεται παρά την ελαφρά υποχώρηση δαπανών μισθοδοσίας δημοσίων υπαλλήλων. Στην εξέλιξη αυτή συνεισφέρουν και τα αυξημένα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων, απόρροια των αυξήσεων των εισφορών σε συνταξιούχους που επιβλήθηκαν το 2015 (Διάγραμμα 10). Την ίδια ώρα ο ρυθμός δημιουργίας νέων οφειλών των ιδιωτών προς το κράτος υποχωρεί με τον Φεβρουάριο 2016 σε σχέση με τον Ιανουάριο και Δεκέμβριο 2015 (€1,05 δις αντί €1,4 και €1,65 δις αντίστοιχα, Διάγραμμα 11), όμως ο ρυθμός αυτός παραμένει σημαντικά αυξημένος σε σχέση με τα επίπεδα δημιουργίας νέων οφειλών πριν την επιβολή των capital controls. Την ίδια ώρα, μετά την υποχώρηση του ύψους των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους την περίοδο Σεπτ.- Δεκ. 2015, τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο αυξάνονται εκ νέου με αποτέλεσμα να ξεπερνούν αθροιστικά και πάλι τα €6 δις με €5,4 δις εκκρεμείς οφειλές

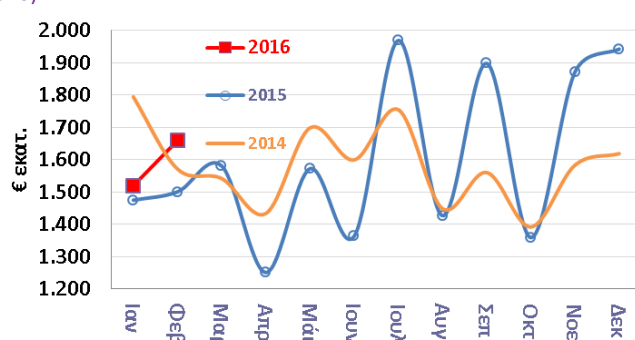
**Διάγραμμα 8: Δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕΛΣΤΑΤ, Μαρ. 2016)**



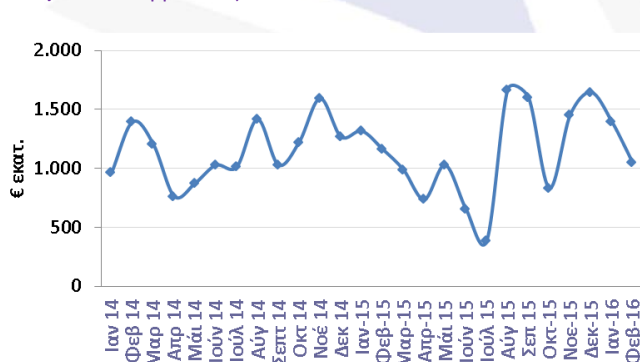
**Διάγραμμα 9: Καθαρή ροή μισθωτής εργασίας. (ΕΡΓΑΝΗ, ΥΠΑΚΠ, Μαρτ. 2016)**



**Διάγραμμα 10: Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές. (Υπ. Οικ. Φεβρ. 2016)**



**Διάγραμμα 11: Νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το κράτος. ΓΓΔΕ, Φεβρ. 2016)**



(Διάγραμμα 12) οι οποίες αυξήθηκαν και καθώς κατέστησαν ληξιπρόθεσμες αποφάσεις διαιτησίας για την Ολυμπιακή, δαπάνες παλιότερων ετών που κατέστησαν ληξιπρόθεσμες και λόγω μη πληρωμής προμηθευτών σε αναμονή συμψηφισμού των οφειλών του κράτους με το clawback καθώς και εκκρεμείς εκκαθαρισμένες επιστροφές φόρων €658 εκατ.

**Άδειες κυκλοφορίας οχημάτων:** Ο ρυθμός αύξησης των αυτοκινήτων που κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά, επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2015 (+13,5% από +30,2% το 2014), ενώ κατά το πρώτο 3μηνο του 2016 καταγράφεται αρνητική μεταβολή -2,4%.

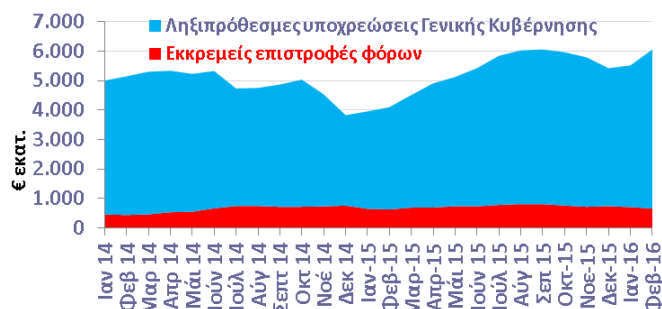
**Οικοδομική δραστηριότητα:** Έπειτα από την πρόσκαιρη αύξηση του όγκου που αντιστοιχεί στις οικοδομικές άδειες τον Δεκέμβριο του 2015 (+67,3%), τον Ιανουάριο του 2016 συνεχίστηκε η πτωτική τάση (-5,2%), η οποία διαμορφώθηκε κατά το Β' 6μηνο του 2015. Πάντως η θετική πορεία κατά τους πρώτους μήνες του 2015, κυρίως σε τουριστικές περιοχές, συνέβαλε στη συγκράτηση της υποχώρησης στο -0,2% στο σύνολο του 2015.

### Τα πλεονεκτήματα ενός ισορροπημένου μίγματος μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων και πως επιτυγχάνεται.

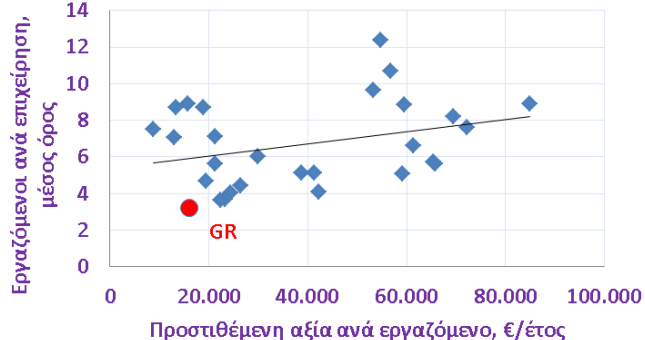
Η άποψη ότι η ενίσχυση των μεγάλων επιχειρήσεων είναι επιζήμια για το κοινωνικό σύνολο, έχει ορισμένες λογικές αδυναμίες και επίσης δεν υποστηρίζεται από τα δεδομένα που καταγράφουν την πραγματικότητα. Καταρχήν το μέγεθος έρχεται ως επιβράβευση της επιτυχίας μιας επιχείρησης, δηλαδή της αναγνώρισης από τους πελάτες ότι το προϊόν ή η υπηρεσία που τους προσφέρει αξίζει περισσότερο για αυτούς, σε σχέση με το τίμημα που ζητά. Αν και είναι λίγες οι περιπτώσεις των επιχειρήσεων που ακολουθούν τέτοια ραγδαία ανάπτυξη, πολλοί κολλοσοί της αγοράς κάποτε ξεκίνησαν ως μικρές επιχειρήσεις από την [τηλεφωνική εταιρεία του Bell](#) και των [Ford](#) έως τη [Microsoft](#), την [Apple](#) και χιλιάδες λιγότερο γνωστές περιπτώσεις σε όλο τον κόσμο. Η ανάπτυξη αυτών των λίγων επιχειρήσεων που αναπτύσσονται ραγδαία, ακριβώς επειδή προσφέρουν κάποιο πολύ ανταγωνιστικό προϊόν ή υπηρεσία, είναι σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, η κινητήριος δύναμη της ανάπτυξης. Την ώρα που η πλειοψηφία της οικονομικής δραστηριότητας μένει περίπου στάσιμη, μια μικρή μειοψηφία ταχέως αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων «τραβούν το κάρο της ανάπτυξης» και δημιουργούν τις περισσότερες νέες θέσεις εργασίας. Συχνά, αλλά όχι πάντα, αυτές οι επιχειρήσεις είναι μικρές. Αλλά αυτό δεν είναι το χαρακτηριστικό που συνδέεται με τη δημιουργία θέσεων εργασίας – [το κρίσιμο χαρακτηριστικό είναι η νεαρή ηλικία και η ύπαρξη του μεγάλου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος](#) και για το λόγο αυτό έχουν τόσο μεγάλη ανάπτυξη που σύντομα τις κάνει να μεγαλώσουν και να σταματήσουν να είναι μικρές. Το μέγεθος συνεπώς είναι συχνά «το τίμημα» της επιτυχίας, της παραγωγικότητας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας – και δύσκολα θα μπορέσει να τεκμηριώσει κανείς ότι αυτά είναι αρνητικά. Βέβαια κάποιες φορές το μέγεθος έρχεται ως αποτέλεσμα αθέμιτων πρακτικών, είτε στην αρχή (πχ [Standard Oil](#) του Rockefeller) είτε σε ύστερο στάδιο της πορείας ([πχ ATT - Bell](#)) μιας μεγάλης εταιρείας, αλλά η ανάπτυξη της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας έχει δείξει ότι οι δημοκρατίες μπορούν να αμυνθούν ενάντια σε τέτοιες πρακτικές χωρίς να αποθαρρύνουν το μέγεθος και τα πλεονεκτήματα που αυτό φέρει.

Και τα πλεονεκτήματα αυτά είναι συγκεκριμένα. Καταρχήν, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις είναι πιο παραγωγικές (Διάγραμμα 13), και καταβάλλουν μεγαλύτερους μισθούς ([Δελτίο 24/9/2015](#)) ακριβώς λόγω αυτής της αυξημένης παραγωγικότητας, έχουν μεγαλύτερη ροπή προς τις εξαγωγές, [καθώς πραγματοποιούν άνω του 50% των εξαγωγών](#), και την επένδυση σε έρευνα και ανάπτυξη – παρόλο που οι [καινοτόμες μικρές επιχειρήσεις συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στην ανάπτυξη καινοτομιών](#). Επίσης, οι μεγάλες επιχειρήσεις που επεκτείνουν και αναπτύσσουν προϊόντα και γραμμές παραγωγής χρηματοδοτούν μακροχρόνια ερευνητικά προγράμματα μεγάλης δαπάνης που στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες αποτελούν το μεγαλύτερο μερίδιο

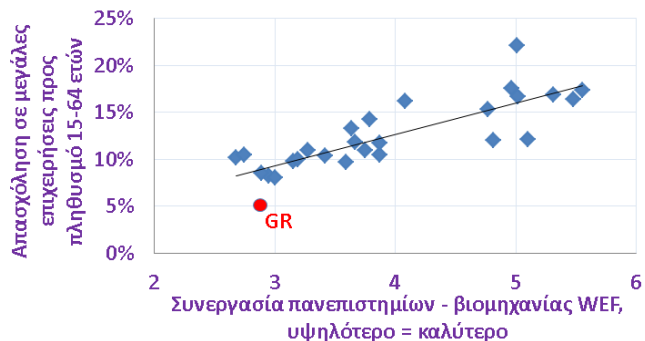
**Διάγραμμα 12:** Ληξιπρόθεσμες οφειλές κράτους προς ιδιώτες και εκκρεμείς επιστροφές φόρων. (Υπ. Οικ. Φεβρ. 2016)



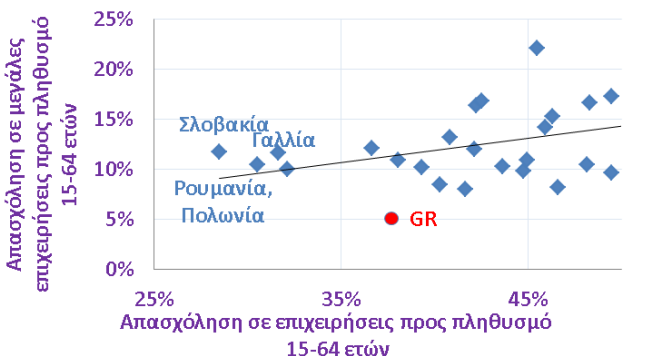
**Διάγραμμα 13:** Αριθμός εργαζομένων ανά μέση επιχείρηση για χώρες ΕΕ και προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο (Ευρ. Επιτροπή, SBA Factsheet data στοιχεία μετρημένα το 2007, Eurostat, WEF GCI 2007-2008)



**Διάγραμμα 14:** Μεριδίο απασχόλησης μεγάλων επιχειρήσεων ως ποσοστό πληθυσμού 15-64 ετών και συνεργασία επιχειρήσεων – πανεπιστημίων (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2007)



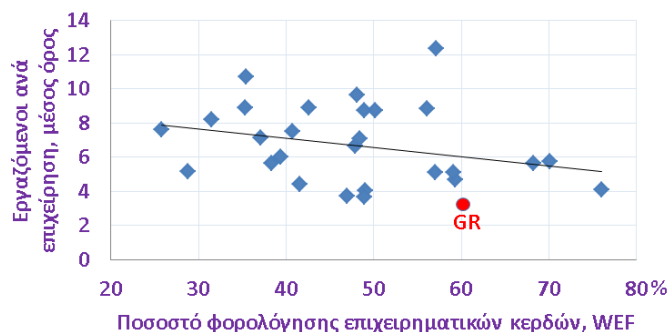
**Διάγραμμα 15:** Απασχόληση πληθυσμού σε μεγάλες επιχειρήσεις ως ποσοστό πληθυσμού 15-64 ετών και αντίστοιχα απασχόληση σε επιχειρήσεις όλων των μεγεθών (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2007)



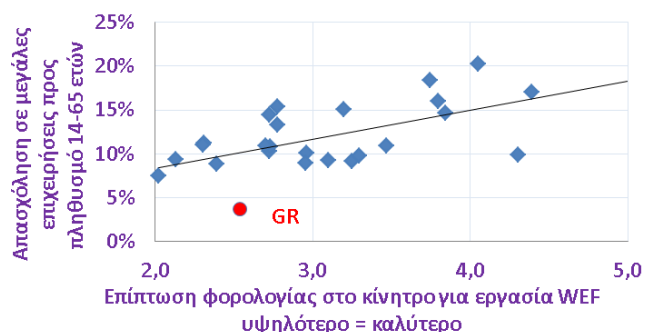
της σχετικής δαπάνης και ξεπερνούν τις δυνατότητες των μικρότερων επιχειρήσεων. Για το λόγο αυτό, όσο αυξάνει το μέσο μέγεθος επιχείρησης και της απασχόλησης σε αυτές αυξάνει και η συνεργασία επιχειρήσεων – πανεπιστημίων (Διάγραμμα 14). Με τον ίδιο τρόπο το μέγεθος της μέσης επιχείρησης και η απασχόληση σε αυτές σχετίζονται θετικά με μια μεγάλη σειρά από δείκτες που καταγράφουν το επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας, καθώς και το επίπεδο κοινωνικής συνοχής. Με απλά λόγια, η ύπαρξη μιας ικανοποιητικής συμμετοχής μεγάλων επιχειρήσεων στην οικονομία είναι αναπόσπαστο μέρος μιας ανεπτυγμένης και ευημερούσας κοινωνίας. Έτσι, η ύπαρξη μεγαλύτερου μεριδίου απασχόλησης σε μεγάλες επιχειρήσεις συνοδεύεται και από υψηλότερη απασχόληση, ως μερίδιο του πληθυσμού, συνολικά (Διάγραμμα 15): Δηλαδή, περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις = περισσότερες παραγωγικές θέσεις εργασίας = λιγότερη ανεργία = μεγαλύτερη ευημερία = περισσότερα δημόσια έσοδα υπέρ του κοινωνικού κράτους και των ποιοτικών δημόσιων αγαθών.

Πότε όμως υπάρχουν περισσότερες μεγαλύτερες επιχειρήσεις και αυξάνει το μερίδιο τους στην επιχειρηματική απασχόληση; Καταρχήν η υψηλή φορολόγηση των επιχειρηματικών κερδών οδηγεί σε μείωση του μεγέθους της μέσης επιχείρησης (Διάγραμμα 16). Στην Ελλάδα πρόσφατα ανακοινώθηκε η αύξηση του φόρου στα μερίσματα από 10% σε 15%, παρόλο που η χώρα έχει ήδη τον υψηλότερο de facto συντελεστή φόρου επί των εταιρικών κερδών, [\(Δελτίο 31/3/2016\)](#) και το ίδιο ισχύει και για τη φορολόγηση των μισθών με τρόπο «που μειώνει το κίνητρο για εργασία» (Διάγραμμα 17). Τονίζεται ότι στο βαθμό που οι μικρότερες επιχειρήσεις είναι λιγότερο παραγωγικές, η ενίσχυση του μεριδίου τους υπό καθεστώς πιο εχθρικής φορολόγησης εξηγείται μόνο μέσω της αυξημένης φοροδιαφυγής και ροπής προς την παραβατικότητα, που άλλωστε σχετίζεται με το μικρό μέγεθος επιχείρησης ([Δελτίο 10/9/2015](#)). Δεν είναι μόνο η φορολογία όμως, κερδών και παραγωγικής εργασίας, που τελικά επηρεάζει το μέγεθος της μέσης επιχείρησης και το μερίδιο απασχόλησης των μεγάλων επιχειρήσεων. Όταν λειτουργεί ο ανταγωνισμός - που επιβραβεύει την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων - αυξάνει η απασχόληση σε μεγάλες επιχειρήσεις (Διάγραμμα 18). Όταν δε οι κρατικές ρυθμίσεις δεν αποτελούν βάρος στο δημιουργικό μέρος του επιχειρείν (Διάγραμμα 19), αυξάνει το μέρος του πληθυσμού που εργάζεται σε μεγάλες επιχειρήσεις. Όταν δηλαδή το μέγεθος των επιχειρήσεων οδηγεί και συνολικά στην αύξηση της απασχόλησης αυτό σημαίνει ότι αυτή η αύξηση της απασχόλησης δεν στερεί από την κοινωνία θέσεις εργασίας που δημιουργούν οι πιο μικρές επιχειρήσεις. Δεν ισχύει συνεπώς ότι η ανάπτυξη των μεγάλων επιχειρήσεων απαιτεί περιορισμό του ανταγωνισμού. Αντίθετα, αποδεικνύεται ότι όταν ο ανταγωνισμός λειτουργεί, επιτρέπει στις επιχειρήσεις που το αξίζουν να μεγαλώσουν. Αυτό συνεπάγεται θετικές εξελίξεις για την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, τους μισθούς και την ανάπτυξη συνδεδεμένων μικρών επιχειρήσεων. Το ίδιο ισχύει και για τις παρελκυστικές κρατικές ρυθμίσεις. Το παρεμβατικό κράτος και ο περιορισμός του ανταγωνισμού ενισχύουν μεν το μερίδιο απασχόλησης των μικρών επιχειρήσεων, αλλά με κόστος τη συνολική μείωση της παραγωγικής απασχόλησης, τη μείωση της παραγωγικότητας και την υστέρηση σε ένα ευρύτατο εύρος δεικτών. Όταν το κράτος ορθώνει περιττά εμπόδια στην οργάνωση των πιο σύνθετων επιχειρηματικών σχημάτων, που υποστηρίζουν την ανάπτυξη του μεγέθους, τότε στερείται από την οικονομία ο εμπλουτισμός του παραγωγικού ιστού με οργανωτικές δομές και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας.

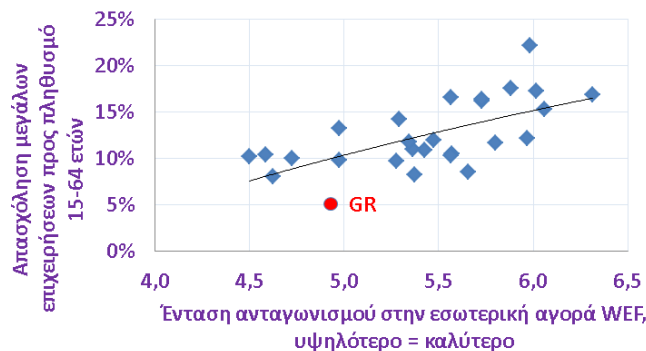
**Διάγραμμα 16:** Μέγεθος μέσης επιχείρησης σε εργαζόμενους και φορολόγηση εταιρικών κερδών (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2007)



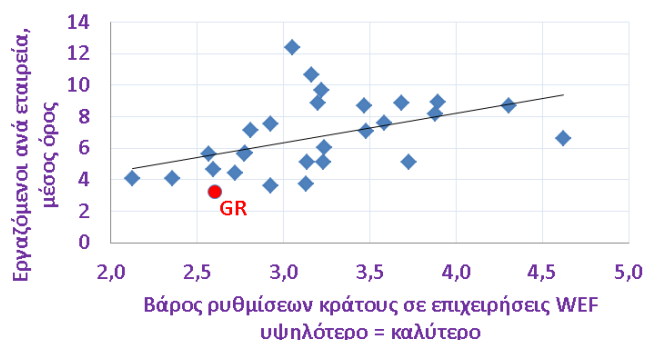
**Διάγραμμα 17:** Απασχόληση πληθυσμού σε μεγάλες επιχειρήσεις ως ποσοστό πληθυσμού 15-64 ετών και επίπτωση φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων στα κίνητρα για εργασία (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2013)



**Διάγραμμα 18:** Απασχόληση πληθυσμού σε μεγάλες επιχειρήσεις ως ποσοστό πληθυσμού 15-64 ετών και ένταση ανταγωνισμού σε εσωτερικές αγορές (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2007)



**Διάγραμμα 19:** Απασχόληση πληθυσμού σε μεγάλες επιχειρήσεις ως ποσοστό πληθυσμού 15-64 ετών και βάρος κρατικών ρυθμίσεων (Ως άνω, χώρες ΕΕ 2007)





## Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

\* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

\*\* Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

\*\*\* Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

## Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

## Αποστολή

### Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

### Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

### Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

### Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.



## ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών  
Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα  
Τ: 211 5006 000  
F: 210 3222 929  
E: [info@sev.org.gr](mailto:info@sev.org.gr)  
[www.sev.org.gr](http://www.sev.org.gr)

SEV Hellenic Federation of Enterprises  
168, Avenue de Cortenberg  
B-1000 Bruxelles  
Τ: +32 (02) 231 00 53  
F: +32 (02) 732 35 70  
E: [main@sevbxl.be](mailto:main@sevbxl.be)

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:





**11500**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ  
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ

Δευτέρα-Παρασκευή  
07:00-19:00



ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ  
ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ Α.Ε.